

негативні проблеми, з якими зіткнулися студенти в обох країнах, відбулися певні позитивні зміни, а саме: можливість підвищити рівень цифрової компетентності; відкритий доступ до відео-лекцій, розроблених викладачами в різних країнах; збільшення часу, проведеного в колі родини; можливість покращити навички розподілу бюджету часу та безпечного користування Інтернетом тощо.

У загальному висновку зазначаємо: і українські, і латвійські студенти висловили надію продовжити навчання й спілкування з однокурсниками та викладачами в аудиторіях, хоча абсолютно зрозумілим є той факт, що дистанційний формат організації освітнього процесу в університетах – це формат майбутнього.

Ключові слова: студенти; заклад вищої освіти; пандемія Covid-19; Латвія; Україна.

ПЕРЕДУМОВИ ТА ЧИННИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Микола Головка, к.пед.н., ст.наук.сп.,

Світлана Головка, к.іст.н., доц.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є висвітлення організаційно-методичних особливостей реалізації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти в мовах карантинних обмежень. Під час пандемії коронавірусної інфекції освітня галузь зазнала чи не найсуттєвіших змін у порівнянні з іншими сферами суспільного та соціо-економічного життя. З огляду на карантинні обмеження суб'єкти освітнього процесу були змушені принципово змінити традиційні способи та інструменти комунікацій. Відтак одним із провідних трендів загальної середньої освіти в Україні стає дистанційне навчання.

Осними напрямками реалізації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти можна виокремити такі.

1. Удосконалення організаційно-правових аспектів функціонування закладів загальної освіти та управління ними в умовах дистанційного навчання.

Удосконалення нормативно-правових аспектів, пов'язаних із організацією взаємодії суб'єктів освітнього процесу, стало одним із ключових моментів у забезпеченні ефективного функціонування вітчизняної освітньої галузі в умовах карантину.

Зауважимо, що базове законодавство про освіту містить норми, що забезпечують можливість формування ефективних інструментів організації освітнього та наукового процесу під час карантинних обмежень. Важливим кроком у запровадженні дистанційного навчання стало ухвалення нової редакції «Положенням про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти» (2020). Воно встановило нормативне визначення таких категорій, як: дистанційне навчання, суб'єкти дистанційного навчання, інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання, синхронний та асинхронний режими взаємодії суб'єктів освітнього процесу, електронне освітнє середовище, електронні освітні ресурси з навчальних предметів (інтегрованих курсів) тощо.

Таким чином, організаційно-правове забезпечення функціонування освітньої галузі в умовах карантинних обмежень у цілому є сформованим, а напрями його розбудови відповідають міжнародним трендам сучасного освітнього простору (Holovko, 2021).

2. Готовність суб'єктів освітнього процесу до запровадження дистанційного навчання.

Близько 20 % ЗЗСО не змогли забезпечити повне дистанційне навчання з усіх предметів у зв'язку з відсутністю відповідного обладнання, доступу до швидкісного інтернету та недостатнім рівнем цифрової компетентності вчителів (Hrynevych, L. et al., 2020). За даними Державної служби якості освіти України для 55,5 % шкіл дистанційне навчання було проблемою, а 47,5 % вчителів відзначили, що не мають досвіду організації дистанційного навчання (Analitichna dovidka).

При цьому успіх дистанційного навчання на думку педагогів визначається, першою чергою, рівнем володіння методами та засобами його організації та технічними можливостями. Тому важливим чинником організації дистанційного навчання є рівень сформованості в суб'єктів освітнього процесу цифрової компетентності.

Для учнів основною перевагою дистанційного навчання стала можливість виконувати завдання в зручний для них час, а також використовувати різні джерела інформації та необмеженість часу на їх виконання. Відтак більшість учнів відзначають відсутність безпосереднього спілкування з друзями та педагогами, а також недостатні вміння організації самостійної роботи.

3. Навчально-методичне забезпечення дистанційного навчання.

Дослідження показало, що більшість педагогів (понад 50 %) оцінюють якість доступних навчальних матеріалів для дистанційного навчання як середню, наголошуючи на необхідності їх вдосконалення.

Понад дві третини вчителів у 2020–2021 навчальному році використовували разом із готовими власні навчально-методичні розробки для дистанційного навчання. Відзначається, що в умовах дистанційного навчання зростає актуальність використання технології QR-кодів у підручниках, з якими учні працюють самостійно.

4. Особливості організації роботи вчителя та учнів у процесі дистанційного навчання.

Незважаючи на труднощі, переважна більшість учителів вважають, що дистанційне навчання є перспективною та достатньо ефективною технологією навчання. При цьому важливою умовою його успішної реалізації визначено доцільність розроблення науково-методичного супроводу освітньої діяльності із використанням інформаційно-комунікаційних технологій (Yatsenko & Mishchenko, 2020).

Широкого використання набули такі електронні ресурси, як Moodle, Google Classroom, Lingolia, Microsoft Teams, Skype, ZOOM, Viber, Мій Клас, На Урок, Google Meet.

Основними формами організації навчальних занять стали онлайн-уроки, відео конференції, тестування, індивідуальні консультації.

При цьому біля 10 % педагогів надсилали учням скан (фото) завдань, які учні повертали в такому ж форматі (це вдвічі менше, ніж на початку організації дистанційного навчання). Більшість педагогів вважають, що потрібно розробити онлайн-платформу на державному рівні для організації підтримки дистанційного навчання.

Суттєвим позитивом є те, що понад 60 % педагогів активно займаються самоосвітою з метою забезпечення ефективної реалізації дистанційного навчання (Ovcharuk & Ivaniuk, 2020).

5. Проблема якості освіти в умовах дистанційного навчання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів в умовах дистанційного навчання педагоги здійснювали переважно в «Google Classroom», за допомогою електронної пошти, «Skype», «Viber». Найбільш поширеними формами онлайн оцінювання були тестування, виконання написання самостійних, контрольних, творчих робіт у режимі надсилання фото-звітів. Оцінювання було переважно асинхронним. Близько 25 % вчителів здійснювали оцінювання безпосередньо в режимі онлайн, а близько 10 % педагогів практично не оцінювали результати навчально-пізнавальної діяльності.

Таким чином, упродовж 2020–2021 навчального року в системі загальної середньої освіти дистанційне навчання ствердилося як одна з достатньо ефективних технологій, що дає можливість підтримувати доступне навчання в умовах карантинних обмежень. При цьому потребують подальшого унормування організаційно-правові аспекти функціонування закладів освіти, взаємодії суб'єктів освітнього процесу, забезпечення якості освіти тощо.

Ключові слова: дистанційне навчання; базова середня освіта; готовність суб'єктів освітнього процесу; карантинні обмеження.

Література

1. Analitichna dovidka shchodo orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvityv umovakh karantynu (za rezultatamy onlain-anketuvannia uchasnykiv osvitnoho protsesu). Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy. Retrieved from <http://www.sqe.gov.ua/images/materials/>.
2. Holovko, S. H. (2021). Orhanizatsiino-pravovi zasady funktsionuvannia naukovo-osvitnoi haluzi Ukrainy v umovakh pandemii COVID-19. Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Seriya: Yurydychnyi visnyk «Povitriane i kosmichne pravo», 1(58), 208–215.
3. Ovcharuk, O. V., Ivaniuk, I. V. (2020). Rezultaty on-lain opytuvannia «Potreby vchyteliv u pidvyshchenni fakhovoho rivnia z pytan vykorystannia tsyfrovyykh zasobiv ta IKT v umovakh karantynu»: analitichni materialy. Kyiv: IITZN NAPN Ukrainy. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/719908/>.
4. Hrynevych, L. et al. (2020). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v shkolakh Ukrainy v umovakh karantynu: analitichna zapyska. Kyiv: Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka,.

5. Yatsenko, T. O., Mishchenko, O. V. (2020). Shkilne dystantsiine navchannia literatury: vid mozhlyvosti do neobkhidnosti. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 4, 20–29.

ВИКЛИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Ірина Іванюк, к.пед.н., ст.наук.сп.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
м. Київ, Україна

Проблема створення умов та забезпечення організації дистанційного навчання школярів постала як в Україні, так і у всьому світі при запровадженні карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19.

Учені відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України у січні 2021р. провели дослідження серед 1463-х педагогічних працівників з різних областей країни шляхом онлайн-анкетування (Ivaniuk, Ovcharuk). Проведене дослідження мало на меті реалізацію низки завдань, одним з яких було виявлення громадської думки педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти щодо проблем і викликів, що виникають під час здійснення дистанційного та змішаного навчання в умовах карантину.

Аналіз відповідей респондентів дозволив визначити 10 основних проблем та викликів під час організації та впровадження на практиці дистанційного навчання, зупинимось їх детальніше.

Основною проблемою, що зазначили респонденти, є недостатнє матеріально-технічне забезпечення учнів. Не всі учні мають персональний комп'ютер дома, тому вимушені працювати з різних гаджетів (планшетів, смартфонів). Але не всі родини, особливо багатодітні, мають фінансову спроможність придбати їх для всіх дітей. Через цю причину багато учнів не мають можливість отримувати освітні послуги дистанційно.

Друге місце серед найбільш часто зазначених проблем є відсутність якісного інтернету. Ця проблема стосується всіх областей України. У сільській місцевості слабкий зв'язок або взагалі відсутній. У східних областях України часто вимикається електропостачання. У містах спостерігається